Asia: U 97/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista (veden uudelleenkäyttöasetus)

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Tutkimusprofessori Eila Turtola

Luken asiantuntijalausunto

1 Johdanto

Maa- ja metsätalousvaliokunta on pyytänyt Luonnonvarakeskuksen (Luke) asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston kirjelmästä koskien komission ehdotusta veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista. Komission ehdotuksessa asetukseksi veden uudelleenkäytön vähimmäisvaatimuksista (veden uudelleenkäyttöasetus) tavoitteena on säädellä käsitellyn yhdyskuntajäteveden uudelleenkäyttöä kasteluvetenä maataloudessa. Asetus ei määräisi jätevedelle varsinaista uudelleenkäyttövaatimusta, vaan antaisi ainoastaan minimivaatimukset jäteveden laadulle riippuen kohteena olevan kasvin käytöstä joko suoraan syötävänä, kypsennettynä/prosessoituna tai muuna kuin elintarvikkeena, kuten rehuna ja non-food -kasveina.

2 Lausunto

Suomen maataloudessa tarvitaan säännöllistä kastelua joillakin kasveilla, mutta kastelutarve on kokonaisuudessaan huomattavasti pienempi kuin esimerkiksi Etelä-Euroopassa. Säännöllisesti kastelua saavista kasveista myös suuri osa kastellaan alta- ja tihkukasteluna, jossa vesi johdetaan kasveille maan kautta eikä kasvien maanpäällisten osien kontaminaatiovaaraa juuri ole. Samoin Suomessa käytettävissä olevat pinta- ja pohjavesivarat ovat pääosin runsaat ja hyvälaatuiset, eikä siten ole vastaavaa tarvetta turvautua käsiteltyyn yhdyskuntajäteveteen kuin alueilla, joilla esiintyy säännöllistä vesipulaa ja kastelutarve on suuri.

Koska Euroopan kuivuudesta kärsivillä alueilla käsitellyn jäteveden käyttö maataloudessa on taloudellisesti ja ekologisesti järkevää, ja se on myös monin paikoin vallitseva tilanne, käytön kriteereistä säätäminen on EU:n tasolla ehdottomasti tarpeellista. Tätä kautta myös suomalaisten kuluttajien turvallisuus paranee, kun tuontielintarvikkeiden aiheuttamat terveysriskit vähenevät. Samalla on hyvä, että veden uudelleenkäytölle voidaan asettaa kansallisesti tarvittaessa tiukempia ja kattavampia vaatimuksia, ja voimme säilyttää suomalaisten elintarvikkeiden hyvän laadun ja kuluttajien luottamuksen siihen.

Tehokkaassakaan yhdyskuntien jätevesien puhdistuksessa kaikki haitta-aineet ml. lääkeaineet eivät välttämättä siirry lietteeseen vaan voivat jäädä liukoisina veteen. Tämän vuoksi puhdistettujen jätevesien käyttö kasteluvetenä sopii parhaiten kuitu-, koriste- ja energiakasveille, joiden kautta kontaminaatioriskit

ihmisille ja kotieläimille ovat pieniä. Parhaimmillaan maaperä myös suodattaa suuren osan vesieliöille haitallisista epäpuhtauksista ja hyvin hallittu veden uudelleenkäyttö toimii optimaalisesti. Mitä tulee puolestaan maaperän kuormittumiseen suodattumisen seurauksena tai käsitellyillä yhdyskuntajätevesillä kasteltaessa, Suomi on asettanut jätevesilietteiden maatalouskäytölle kansallisesti tiukemmat rajat esimerkiksi raskasmetalleille kuin EU:n jätevesilietedirektiivissä (Directive 86/78/EEC), ja maaperän kuormittumista on hyvä jatkossakin tarkastella kansallisella tasolla Suomen olosuhteet huomioiden.

Luke haluaa lisäksi tuoda esiin, että osana ravinteiden ja orgaanisten aineiden parempaa kierrätystä yhdyskuntajätevesiä ja ravinnerikkaita biomassoja voidaan tulevaisuudessa prosessoida lisääntyvästi menetelmillä, joissa syntyy nykyistä enemmän erilaisia rejektivesiä. Näiden vesien mahdollinen kastelukäyttö tulee huomioida määräyksiä laadittaessa. On myös huomattava, että kasvukausien aikaisen kuivuuden mahdollinen tihentyvä esiintyminen ja tuotteista saatavien hintojen muutokset voivat Suomessakin lisätä kastelutarvetta ja kastelun kannattavuutta. Tähän liittyen on ensisijaisen tärkeää, että esimerkiksi haja-asutuksen jätevedet eivät siinä tapauksessa aiheuttaisi riskejä käytettäessä pintavesiä kastelutarkoitukseen.

Koska Suomessa veden kierrätys tai uudelleenkäyttö tulee kuitenkin olemaan vähemmän tarpeellista kuin Euroopan eteläisemmissä osissa, sitä ei myöskään voida vastaavalla tavalla hyödyntää tuotteiden markkinoinnissa. Suomi voi toisaalta saavuttaa selkeän kilpailuedun huolehtimalla siitä, että maataloustuotannolla on käytettävissään suhteellisesti puhtaammat luonnonvedet. Ja edelleen, hyvällä maatalousmaan hoidolla ja ravinteiden kierrätyksellä on mahdollista entisestään parantaa luonnonvesien tilaa ja luoda pikemminkin tästä kokonaisuudesta kansainvälinen kilpailuvaltti.

3 Lausunnon yhteenveto

Luke yhtyy pääosin valtioneuvoston esittämiin näkökantoihin ja katsoo, että veden uudelleenkäyttö on kannatettavaa, ja sen lisääminen voi huomattavasti parantaa veden käytön ekologista kestävyyttä Euroopassa. Suomessa veden uudelleenkäyttöä tulee tarkastella myös kansallisesti ja asettaa sille tarvittaessa tiukempia ja kattavampia vaatimuksia, jotka takaavat maataloustuotteiden korkean laadun.

Asiantuntijalausunnon muut valmistelijat: johtava tutkija Tapio Salo ja erikoistutkijat Jaana Uusi-Kämppä, Kari Ylivainio ja Sari Luostarinen